

Garsieji „Draugo“ parengimai

Audronė V. Škiudaitė

Gegužinės. Koks būtų „Draugo“ laikraštis be jo garsiųjų gegužinių, Amerikos lietuvių vadinamų „piknikais“. Jos rengiamos nuo tų laikų, kai į Ameriką atvažiavo lietuviai, paprasčiausiai jie jas atsivežė su savimi. Jas – kaip vasaros pramogą – rengia ar rengė ir kitos lietuvių organizacijos. Tai labai patrauklus būdas prisitraukti daugiau žmonių, šiek tiek uždirbti iš savanorių gaminama maisto, loterijos, baro, knygų pardavimo, o žmonėms – susitikti pažįstamų ir smagiai praleisti laiką, sužinoti naujienų. Draugo fondo pirmininkė Marija Remienė, kuri jau yra surengusi 26 gegužines ir kuri gegužines prisimena nuo jaunystės dienų, kai su tėvais 1949 m. atvyko į Ameriką, sako: „Mes, atvykę į Ameriką, gegužines radome. Žinoma, viskas vyko kiek kitaip. „Draugo“ gegužinės ypač išpopuliarėjo po Antrojo pasaulinio karo, atvykus antrosios bangos tautiečiams (dipukams). Gegužinėse tautiečiai galėjo susitikti su pažįstamais ir sužinoti, kur gauti butą (tuo metu buvo labai blogai su butais, statyba buvo sustojusi dėl vystomos karo pramonės), kur gauti darbą, sužinoti, kiek kiti uždirba,

▲ „Draugo“ darbuotojos, pasirengusios aptarnauti gegužinės dalyvius, su administratoriumi Valentinu Krumpliū: (iš kairės) G. Makauskaitė, K. Likanderytė, A. Sobieskienė, G. Burneikienė. 1999 m.

susirasti giminių, užsiprenumeruoti „Draugą“ ir atsigaivinti lietuviškoje aplinkoje. Jaunimui rūpėjo pasižinti, kad ir labai karštomis dienomis (viskas vykdavo atvirame ore, o tais laikais nebuvo šaldymo sistemos)“.

„Draugo“ gegužinės paprastai vyksta visą dieną – vidurdienį su vaikais, tėvais, draugais ir giminėmis susirinkę tautiečiai vaišინasi lietuviškais valgiais, kurių ne kasdien gausi Amerikoje, klausosi muzikos, kurią atlieka kokia nors muzikantų grupė, šoka, perka loterijos bilietus, bare gurkšnoja ką nors gaivaus. Pastaraisiais metais lietuviai prekybininkai jau atveža ir lietuviško alaus, o vaikus linksmina klounai, gegužinės rengėjų pakviesti Chicagos policininkai su šunimis ir arkliais demonstruoja savo augintinių sugebėjimus, patys vaikai ne tik žaidžia, bet ir piešia. Administracijos darbuotojai prenumeruoja laikraštį, „Draugo“ knygynėlyje prekiauja įvairiomis – Lietuvoje ir „Draugo“ spaustuvėje išleistomis knygomis. Medikai tikrina sveikatą...

2003 m. apie gegužines yra tekę kalbėtis su tuometiniu „Draugo“ administratoriumi Valentinu Krumpliu. Į klausimą, kokios buvo gegužinės jo vaikystės metais, kai jis, mažas berniukas, po Antrojo pasaulinio karo atvyko į Chicago, jis sakė:

– Viena didžiausių būdavo „Margučio“ gegužinė Riverview Park. Ten, prisimenu, jodinėdavome arkliukais, plaukiodavome laiveliais, važinėdavome mašinomis, kurias galėdavo vairuoti vaikai, supdavomės karuselėse. Gegužinės vykdavo vadinamuose lietuvių daržuose: buvo Bučio daržas, Spaičio daržas. Didžiuliai piknikai vykdavo prie Lemonto, Willow Springs. Ten lietuviai turėjo ūkius. Būdavo pastatomi tokie namukai su stogu ir medinėmis grindimis, kur būdavo galima šokti. Buvo speciali viena orkestrui. Žmonės tuomet labai mėgo šokti. „Draugo“ piknikas irgi vyko tuose ūkiuose. Marian Hills, IL, marijonai turėjo savo ūkį, tai ten vykdavo didžiulis piknikas. Būdavo vietų, pvz., netoli Tautinių kapinių, kur piknikai vykdavo kiekvieną savaitgalį, bet jie būdavo daug mažesni. Daržuose visada šalia vienas kito vykdavo keli piknikai. Prisimenu, buvo našlių, Šv. Jurgio parapijos, organizacijų piknikai. Jie tęsdavosi visą vasarą. Buvo tokia tradicija – sekmadienį žmonės nuvažiuoja aplankyti kapinių, palaisto gėles ir traukia į pikniką. Mes, vaikai, mėgdavom tuos piknikus, ten susirasdavome draugų ir dūkdavom.

– Kuo ypatingi būdavo „Draugo“ piknikai?

– Kai pavartau senus „Draugo“ laikraščius, krenta į akis tai, kad piknikus „Draugui“ padėdavo ruošti visos organizacijos, parapijos. Viena parapija vedavo, pavyzdžiui, žaidimus vaikams ir t.t. Sakykim, „Drauge“ buvo skelbiama: „Savo staliuką turės Vyčiai iš Roseland“ ir pan. Reikia, kad ir dabar į „Draugo“

▲ „Draugo“ gegužinė paprastai prasideda šv. Mišiomis Tėvų marijonų vienuolyno koplyčioje. Jono Tamulaičio nuotraukoje: šv. Mišių dalyviai vienuolyno kiemelyje

gegužines grįžtų tas jungimosi jausmas. Suprantu, kad anksčiau lietuviai būdavo labiau izoliuoti nuo amerikoniško gyvenimo ir labiau norėjo glaustis prie savų, jungtis. Gal dabar tai ne aktualu – naujai atvykstantys moka anglų kalbą ir gali lengvai įsiliesti į amerikiečių bendruomenę, bet, kaip tenka pastebėti, lietuviška aplinka ir jiems reikalinga. „Draugo“ gegužinė dabar yra stiprus parengimas, bet seniau ji būdavo stipresnė būtent todėl, kad prie jos rengimo prisidėdavo visi Chicagos ir apylinkių telkiniai. Reikia tik įsivaizduoti, kaip „Draugas“ buvo išsiplėtęs, kad net turėjo savo radiją, boksininkų klubą, savo čempionus, kurie kovodavo už „Draugą“. Tai labai traukdavo žmones.

Pabandėme patikrinti Valentino Krumplio žodžius ir pasirausėme po „Draugo“ laikraščių archyvą. Štai trečiajame dešimtmetyje viename skelbime sakoma: „West Sides visi vyrai tariaisi važiuoti į Spaudos draugijos (turimas galvoje Katalikų spaudos draugijos, kuri leido „Draugą“) pikniką Marijonų farmoje“. Kitame skelbime rašė pati draugija: „Birželio 28 d. išvažiavimas Marijonų farmon, Marian

▲ „Draugo“ gegužinėje programą atlieka Meno mokyklėlės dainorėliai. 2002 m.

► Smagiausia gegužinėje vaikams

▲ Aldona Šmulkštienė, Ona Gradinskienė – nuolatinės „Draugo“ gegužinės savanorės parduoda loterijos bilietus. 2002 m.

▲ Gegužinės šurmulyje. 1999 m.

▲ „Draugo“ gegužinė visada garsėjo lietuviškais patiekalais. 1999 m.

▲ Darbšiosios talkininkės „Draugo“ gegužinėje: (iš dešinės) Birutė Jasaitienė, Danguolė Ilginytė ir Rita Šakenienė. 2002 m.

▲ Nemažų pajamų „Draugo“ gegužinėje paprastai pelno baras. Jubiliejinės gegužinės baro darbininkai savanoriai Vacys Jakovickas (iš kairės), Antanas Valavičius ir Algis Čepėnas. 1999 m.

▲ „Draugo“ gegužinėje dr. Petras Rasutis ir gailėstingoji sesuo Kirvaitytė tikrina kraujo spaudimą

▲ Gegužinėje proga pabendrauti Ramunei Kubiliūtei (iš kairės), Eugenijai Barškėtienei, Vidai Kuprytei. Indrės Tijūnėlienės nuotr. 1999 m.

▲ „Draugo“ gegužinę pamėgo ir „trečiosios bangos“ lietuvačiai

▲ „Draugo“ gegužinės šeimininkai Marija Remienė ir kun. Viktoras Rimšelis, MIC, su policininkais, kurie atvyksta pabendrauti su vaikais. 1999 m.

▲ Gegužinės savanorė Danguolė Ilginytė laimingą bilietą parduoda Aleksui Lauraičiui. 1999 m.

Landsbergis, buvęs Lietuvos kariuomenės vadas gen. Jonas Kronkaitis ir kt. Būtent kalbėtojais ir masinami lietuviai pirkti bilietus į pokylį. Kuo garsesnis žmogus, tuo bilietų parduodama daugiau. Šiuo metu dar surenkama iki 400 pokylio dalyvių, anksčiau šis skaičius būdavo keliais šimtais didesnis.

Lietuviai, pirkdami bilietą į pokylį, kuris paprastai vyksta rudenį, susimoka už savo vakarienę, o likusieji pinigai lieka „Draugo“ leidybai. Šiuo metu į pokylius, kad ir negausiai, ateina ir naujųjų atvykėlių, todėl keletą tūkstančių

Hills, IL. Kas norite pamatyti naują Tėvų marijonų vienuolyną, kas nori išgirsti prakalbą dr. J. Poškos, kun. dr. Matulaičio, kviečiame“...

Taip, taip, kalbėtojai anksčiau buvo labai svarbi bet kurio „parengimo“ (taip nuo seno Amerikos lietuviai vadina renginius) dalis. Dėl kalbėtojų vykdavo rungtynės – kas pasikvies geresnį. Lenktynės vykdavo ir tarp katalikiško „Draugo“ bei liberalesnių „Naujienu“ – kuri redakcija surengs didesnę, garsesnę pikniką. Todėl ir vieni, ir kiti stengėsi pakviesti kuo garsesnių kalbėtojų, kad po to ilgai žmonės prisimintų: „Draugo“ piknike girdėjau“...

Pokyliai. Ne mažesnis įvykis yra ir „Draugo“ pokylis, arba balius. Tai taip pat labai senas Amerikos lietuvių renginys. Pokyliai vyksta iki šios dienos ir iki šiol dar kviečiamas garsus kalbėtojas. „Draugo“ pokyliuose pastaraisiais metais dažnai kalba garsūs Lietuvos žmonės, pvz., yra kalbėjęs pirmasis nepriklausomos Lietuvos valstybės vadovas prof. Vytautas

▲ „Draugo“ metinis pokylis po Antrojo pasaulinio karo

► 1978 m. „Draugo“ renginių komitetas: (iš kairės sėdi): kun. Pranas Cibulskis, Faustina Mackevičienė, Stasė Paulionienė, Jadvyga Dočkienė, Marija Remienė – pirmininkė, Alicija Rūgytė, Juzė Ivašauskienė; (stovi) Lialė Lapienė, Irena Kerelienė, Karolis Milkovaitis, kun. Viktoras Rimšelis, MIC, Kostas Dočkus, Stasė Semėnienė, Matilda Marcinkienė, Uršulė Balskienė, Eleonora Radvilienė

dolerių Marija Remienė, kuri paprastai rengia didžiuosius „Draugo“ parengimus, dar surenka. Taip tūkstantis prie tūkstančio ir kaupiamas „Draugo“ dienraščio biudžetas.

Koncertai. Naujiems metams paprastai išleidžiamas kalendorius, kalėdinis atvirukas, o pavasarį surengiamas didysis „Draugo“ koncertas, kurio tradiciją pradėjo Marija Remienė 1979 m. Tai buvo „Draugo“ 70-mečio metai, todėl ir koncertas buvo sumanytas grandiozinis. Tų metų jubiliejaus koncertą atliko solistai: Gina Čapkauskienė iš Montrealio (Kanados) ir Arnoldas Voketaitis – čikagietis, o jiems akompanavo muzikas Alvydas Vasaitis. „Draugo“ 75-mečio koncertą 1983 m. atliko Metropolitan operos solistė Maralin Niska ir solistas čikagietis Algis Grigas; akompanavo Alvydas Vasaitis. Be to, jų koncertas buvo pakartotas Los Angeles, Kalifornijoje. Po to koncertai vyko kasmet:

1985 m. koncertavo Toronto (Kanados) choras „Volungė“ (vadovė Dalia Viskontienė) ir solistai – Gina Čapkauskienė bei Jonas Vaznelis, akomp. Alvydas Vasaitis;

1986 m. – solistai Daiva Mongirdaitė ir Arnoldas Voketaitis; akomp. Alvydas Vasaitis;

1987 m. – solistai Diana Vytell, Aldona Stempušienė, Antanas Pavasaris ir Algirdas Brazis; akomp. Ričardas Mockus;

1988 m. – solistai Birutė Vizgirdienė ir Ričardas Daunoras; akomp. Alvydas Vasaitis;

▲ „Draugo“ pokylis 1970 m. Jaunimo centre, V. A. Račkausko nuotr.

1989 m. „Draugo“ 80-mečio jubiliejaus proga buvo pagerbtas kompozitorius K.V. Banaitis. Jo kompozicijas atliko solistės Marytė Bizinkauskaitė ir Audronė Gaižutienė, smuikininkė Linda Veleckytė, dirigentas Bronius Kazėnas ir akomp. Robertas Mockus;

1990 m. koncertavo solistai iš Lietuvos – Sofija Jonaitytė ir Algirdas Januta, pianistas Povilas Stravinskas;

1992 m. koncertavo Toronto (Kanada) „Volungė“ (vadovė Dalia Viskonienė) ir Toronto tautinių šokių ansamblis „Gintaras“ (vadovai Karaziejai);

1993 m. – solistė Giedrė Kaukaitė ir pianistė Gražina Ručytė;

1994 m. – solistė Birutė Vizgirdienė ir Chicagos choras „Dainava“ (vadovas Darius Polikaitis);

1994 m. vyko Mažoji tautinių šokių šventė – Chicagos ir apylinkių 12 šokių ansamblių;

1995 m. – solistai Dana Stankaitytė, Margarita Momkienė, Jonas Vaznelis ir Chicagos lietuvių operos choras (vad. Alvydas Vasaitis);

1996 m. – Toronto tautinių šokių ansamblis „Gintaras“, vadovai Karaziejai;

1997 m. – Clevelando Dievo Motinos parapijos choras „Exultate“ (vadovė muzikė Rita Kliorienė);

1997 m. – solistai Aušra Cicėnaitė ir Vaidas Vyšniauskas, akomp. Eugenija Kuprytė;

1998 m. – Toronto vyrų choras „Aras“ (vad. Lilija Tutturaitė);

1999 m. 90-ojo „Draugo“ jubiliejaus koncerte dalyvavo 3 ansambliai: Chicagos „Dainava“, Clevelando „Exultate“ ir Totonto „Volungė“;

2000 m. – solistai Irena Milkevičiūtė ir Mindaugas Žemaitis, akomp. A. Vasaitis;

2002 m. – specialus koncertas „Balsas tarp balsų“ – dalyvavo Chicagos „Dainava“ (vadovas Darius Polikaitis) ir solistės – Danutė Mileikienė ir Virginija Muliolienė;

2003 m. – „Trys panteros“ – 3 solistės iš Lietuvos;

2004 m. „Draugo“ 95-mečiui koncertavo Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos vokalinė grupė „Kariūnas“ (vadovas Vytautas Verseckas).

2009 m., „Draugo“ šimtmečio metais – solistai Edmundas Seilius ir Kristina Zmailaitė, akomp. Edvinas Minkštinas.

▲ „Trečiosios kartos“ lietuviai „Draugo“ pokilyje. Jono Tamulaičio nuotr.

▲ Pokilyje „Draugo“ leidėjų tarybos narys Juozas Polikaitis, Irena Polikaitienė (viduryje). 1999 m.

▲ Dr. Roma Kuprienė, „Draugo“ leidėjų tarybos pirmininkas Saulius Kuprys, dr. Teresė ir Algis Kazlauskai 2002 m. „Draugo“ pokilyje

▲ „Draugo“ pokilyje (iš kairės) dr. Kazys Ambrozaitis, dr. Antanas Lipskis, Aldona Lipskienė, Mindaugas Klygis, Aldona Klygienė, Irena Kriaučeliūnienė ir Danguolė Vitkienė

▲ Lietuvos ambasadorius Washingtonė Audrius Brūzga, Marija Remienė, Imsrė Brūzgienė, Loreta Daunoravičienė, Lietuvos gen. konsulas Chicagoje Arvydas Daunoravičius 2007 m. „Draugo“ pokilyje

▲ Jaunimas 2007 m. „Draugo“ pokilyje: (iš kairės) Edvardas Kuprys, Vaiva Rimeikaitė, Tomas Kuprys, Audra Valiulytė, Petras Kuprys

▲ Laima Šalčiuvienė ir „Draugo“ pokylio svečias prof. Vytautas Landsbergis. 2002 m.

► Svečias iš Lietuvos, „XXI amžiaus“ savaitraščio redaktorius Eduardas Šiugžda kalba „Draugo“ 90-mečio jubiliejiniame vakare

▲ „Draugo“ administratorius Valentinas Krumpis Aldonai Sūnelaitienei įteikia loterijoje, kuri skelbiama „Draugo“ metinio pokylio metu, laimėtą kelionės bilietą į Lietuvą

▲ Po „Draugo“ koncerto 1999 m.: (iš kairės) Rita Kliorienė, Jonas Govėdas, Danutė Bindokienė, Marija Remienė, Darius Polikaitis, Dalia Viskontienė

▲ Po „Draugo“ koncerto Jaunimo centre: (sėdi iš kairės) Marija Remienė, vyr. redaktorė Danutė Bindokienė, Katalikų spaudos draugijos direktorių tarybos pirm. dr. Petras Kisieličius; (stovi) „Draugo“ moderatorius kun. Viktoras Rimšelis, MIC, Elena Barienė, pianistė Eugenija Kuprytė, Stasys Baras, sol. Aušra Cicėnaitė, sol. Vaidas Vyšniauskas, Audronė Gaiziūnienė, Dana Stankaitytė, Birutė Jasaitienė, Margarita Momkienė ir Vaclovas Momkus. Jono Kuprio nuotr.

► 2003-ųjų „Draugo“ koncerte dainuoja „Trys panteros“ iš Lietuvos

▼ „Draugo“ 95-mečio proga koncertuoja Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos vokalinė grupė „Kariūnas“ (vadovas Vytautas Verseckas)

▲ 2003 m. „Draugo“ koncerto plakatas

▲ 2004 m. „Draugo“ koncerto plakatas